

Sosyal Medya Araçlarının Öğrenci Davranışları Üzerinde Etkileri

Effects Of Social Media Tools On Student Behavior

İlker İnan LOKURLU

Karapınar İmam Hatip Ortaokulu, Bursa, TÜRKİYE

Orcid:<https://orcid.org/0000-0002-4577-0629>

Doç. Dr. Yüksel GÜNDÜZ

OnDokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Samsun, TÜRKİYE

Orcid :<https://orcid.org/0000-0002-4710-8444>

ÖZET

Araştırmanın amacı sosyal medya araçlarının öğrenci davranışları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırma olgu bilim deseninde tasarlanmış nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bursa ili, Yıldırım İlçesinde, ortaokullarda görev yapan 25 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmişlerdir.

Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacılarca geliştirilmiş ve beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu kapsamda öğretmenlere, sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde etkileri, öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisi, öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmesinde sosyal medyanın etkisi, sosyal medyanın kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine etkisi ve sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisine ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorulmuştur.

Yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerden 19'u sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu, 5'i hem olumlu hem olumsuz etkisinin olduğunu, 1'i ise olumlu etkisinin olduğunu; 24'ü sosyal medyanın öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde etkili olduğunu, 1'i herhangi bir etkisi olmadığını; 21'i öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmesinde sosyal medyanın etkisinin olduğunu, 4'ü ise etkisinin olmadığını; 11'i sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumlu etkisinin olduğunu, 11'i akademik başarıyı olumsuz etkisinin olduğunu, 3'ü ise hem olumlu hem de olumsuz etkisinin olabileceğini; 11'i sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisinin olmadığını, 8'i etkisinin olduğunu, 6'sı ise bu konuda kararsız olduğunu dile getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Sosyal Medya Araçları, Öğretmen, Öğrenci.

ABSTRACT

The aim of the survey is to express the effects of social media tools on student's behavior. The research is a qualitative one designed with phenomenology method. The working group of the research consists of 25 branch teachers working in secondary schools in Bursa, Yıldırım district in the 2018-2019 academic year. Participants were selected by purposeful sampling method.

A semi-structured interview form consisting of five questions prepared by the researchers was used to collect data in the study. In this context, teachers were asked what their opinions were on the effects of social media on student attitudes and behaviors, the effect of social media on students' acquisition of bad habits, the effect of social media on students' expressing their thoughts freely, the effect of social media use on students' academic achievement, and the effect of social media use on students' socialization.

When the results of the research are investigated, 19 of the teachers participating in the research expressed that social media has a minus effect on student attitudes and behaviors, 5 have both positive and negative effects, also 1 have an assertive effect; 24 of them stated that social media is effective in students' adopting poor habits, 1 of them has no effect; 21 of them denoted that social media had an effect on students' expressing their thoughts freely, 4 of them had no effect; 11 of them stated that the use of social media has a positive effect on the academic success of the student, 11 of them have a negative effect on academic success, 3 of them can have both positive and negative effects; 11 of them stated that the use of social media has no effect on socialization of students, 8 of them stated that it has an effect, and 6 of them are undecided about this issue.

Keywords: Social Media, Social Media Tools, Teacher, Student.

1. GİRİŞ

Günümüzde, neredeyse öğrencilerin tamamına yakını veya tamamının evlerinde, okullarında ve arkadaş ortamlarında devamlı olarak medya araçları ile iç içe olduğunu söylemek mümkündür. Hatta öğrenciler zamanlarının büyük bir bölümünü de bu araçlarla geçirmektedirler. Günlük

yaşamda her geçen gün daha fazla yer kaplayan medya ürünlerinin öğrencilerin üzerindeki etkileri de daha fazla önemli hale gelmektedir. Medyanın, öğrenciler üzerinde olumsuz etkilerinden bahsedileceği gibi, olumlu etkilerinden de söz edilebilir. Burada bilinmesi gerekenin, medyanın hangi tür kullanımının olumlu, hangi tür kullanımının olumsuz sonuçlar yarattığıdır. Bu bağlamda medyanın olumlu yönlerinin kullanımına izin verilmeli ya da teşvik edilmeli, olumsuz yönlerinin ise sınırlandırılması ya da tamamen ortadan kaldırılması gerekmektedir. Öğrencileri medyanın kullanımına teşvik etmek ya da sınırlandırmak için alanın uzmanı kişilerden faydalanmak yararlı olacaktır. Çağın bir gereği ve kaçınılmaz olarak sosyal medya araçlarının kullanımı gerekmektedir. Buradan önemli olanın, öğrencileri bilinçli bir medya kullanıcı olarak eğitmektir.

2. SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

İletişim teknolojisindeki hızlı gelişim ve değişim, internet, sosyal medya ve sosyal ağlar gibi yeni kavramları literatüre sokmuştur. Sosyal medyanın ortaya çıkışına bakıldığında, 1979 yılında Jim Elis ve Tom Truscott tarafından Usenet'in kurulmasına dayandığı görülmektedir. Usenet, İngilizce'de kullanıcı ağı (user's network) kısaltmasından türetilmiştir ve birden fazla internet kullanıcılarını bir araya getirmeyi hedefleyen bir tartışma platformunun ilk örneği olarak kabul edilir. Kullanıcılar arası genel mesaj gönderimlerine izin veren bu platform, aynı zamanda kullanıcıların kendilerine özgü profil oluşturmalarına olanak sağlamakta, bu da günümüzdeki sosyal paylaşım ağlarının yapısını andırmaktadır (Kaplan & Haenlein, 2010; akt: Kavruk, 2016, s.20). Usenet'ten sonra sixdegrees.com adlı internet sitesi sosyal medyanın ilk ve en önemli örneği olarak karşımıza çıkmaktadır (Gönenli ve Hürmeriç, 2012, s.213). Usenet'ten farklı olarak kullanıcılara arkadaş listesi hazırlama, oluşturulan bu listeleri inceleme fırsatı tanıyarak yepyeni bir platformun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Günümüzde ise birçok sosyal medya mecrası varlığını sürdürmekte ve her geçen gün eklenen yeni platformlar kullanıcıları bu mecralarda buluşmaktadır (Kavruk, 2016, s.20). Yeni eklenen ve aktif olarak kullanılan sosyal medya mecralarından bazıları; Facebook, Youtube, Whatsapp, Instagram, Twitter'dır.

3. SOSYAL MEDYA ARAÇLARI

Sosyal medya, kullanıcılarına enformasyon, düşünce ve haber paylaşma olanağı tanıyan, karşılıklı iletişim kurulmasını sağlayan çevrimiçi araç gereçler ve web adresleri için kullanılan bir ifadedir (Sayımer, 2008, s.123). Sosyal medya, adında medya kelimesi olmasına karşın onu geleneksel medyadan ayıran farklı özelliklere sahiptir. Onu özgün yapan en önemli yanı, kullanıcının sosyal medyada içerik oluşturabilmesi, mevcut içeriklere veya kendi yarattığı içeriğe yorum yapabilmesi ve ona katkı sunabilmesidir (Scott, 2010; akt: Yağmurlu, 2011, s.6).

Zaman geçtikçe kullanıcısı artan ve hedef kitlesi değişen ve genişleyen sosyal medya araçlarının, internetin gelişmesi, akıllı telefon ile tabletlerin hayatımıza girmesiyle beraber daha rahat erişilebilir hale geldiği yadsınamaz bir gerçektir. EbizMBA. Com adlı internet sitesinin dünyadaki en beğenilen sosyal medya araçlarının hangileri olduğuna dair yaptığı incelemede ilk 5'te yer alan araçlar Tablo 1' de gösterilmiştir (EbizMBA, 2019).

Tablo 1: En Beğenilen Sosyal Medya Araçları(Eylül-2019)

Sıra	Sosyal Medya Araçlarının İsmi	Kullanıcı (Yaklaşık)
1	Facebook	2.200.000.000
2	YouTube	1.850.000.000
3	Whatsapp	1.500.000.000
4	Instagram	1.100.000.000

5	Twitter	375.000.000
---	---------	-------------

Kaynak: <http://www.ebizmba.com/articles/social-networking-websites>.

3.1.Facebook: Sosyal medya uygulamalarından en popüler olanı Facebook, 2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur. Bu uygulama Harvard Üniversitesi öğrencilerinin faydalanması için kurulmuş olup, zaman içerisinde Boston yakınlarındaki okulları, kısa bir süre içerisinde de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm okulları içine almıştır (Yağmurlu, 2011, s.7). Facebook, kullanıcılarına yeni arkadaşlıklar edinebilme, fotoğraf ve kişisel bilgilerini paylaşabilme olanağı sunmaktadır. Kullanıcılar için ücretsiz olan bu uygulamanın gelir kaynaklarını sitede yer alan reklamlar oluşturmaktadır (Herzem vd., 2013, s.25).

3.2.YouTube: Youtube 15 Şubat 2005 tarihinde 3 kişi tarafından kurulmuş olup, 2006'da 1.65 milyar dolara Google firmasına satılmıştır. İçinde bulunduğumuz dönemde yaklaşık 1.5 milyar kullanıcıya sahip olan ve Google'dan sonra en çok ziyaret edilen internet sitesi olan Youtube, kullanıcılara video paylaşma ve izleme imkanı sunmaktadır.Site sayesinde gerek amatör gerekse profesyonel içerikler üretilebilmekte, bireyler açtıkları kanallarla içeriklerini sunma imkanı elde edebilmektedirler.Ayrıca birbirlerine ve paylaşımlarına yaptıkları yorumlar vasıtasıyla iletişim kurabilmektedirler (Mutlu ve Bazarcı, 2017, s.31).

3.3.Whatsapp: Son yıllarda giderek yaygınlaşan, sesli ve görüntülü konuşma, dosya, video ve fotoğraf paylaşımına imkan veren whatsapp 2009 yılında Jan Joum ve Brian Actom tarafından California'da geliştirilmiştir. Kullanım oranı sürekli artan uygulama, 2015 yılında Facebook tarafından satın alınmıştır(Seufert, vd., 2015, s.536-541).

3.4.Instagram: 2010 yılında kullanılmaya başlanan Instagram, kullanıcılarına profil oluşturma olanağı sunan, üye olmanın zorunlu olduğu, kullanıcıları tarafından eşzamanlı yada eşzamansız fotoğraf ve video paylaşabildikleri bir sosyal ağ olarak tanımlanabilir (Öztürk,Şener ve Süher,2016, s.360). Instagram'da diğer sosyal medya araçlarından farklı olarak görsel temalar daha ön plandadır.

3.5.Twitter: Kullanıcılarının başlangıçta 140 karakterle 2018'den itibaren ise 280 karakterle "tweet" olarak adlandırdıkları mesajları hedef kullanıcılara gönderebilme özelliğine sahip bir mikroblogging olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2014, s.236). Twitter ilk yıllarda bireylerin anlık durumlarını paylaşmasına olanak tanıırken zaman içerisinde kullanıcı sayısının artmış bireysel kullanıcıların yanında ticari ve kültürel amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır (Genç, 2010, s.483).

4. SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ ÖNEMİ VE FONKSİYONU

Sosyal medyanın gelişimi ve hızla yayılması, internetin yoğun bir şekilde kullanımı sonrasında ortaya çıkmıştır.Sosyal medya, kullanıcıların kendileriyle ilgili bireysel haberler verebileceği, arkadaş edinebileceği, resimlerini ve videolarını paylaşabileceği, çeşitli etkinlikler düzenleyebileceği bir mecradır (Eldeniz, 2010, s.26-27).Gün geçtikçe kullanıcı sayısı artan sosyal medyanın kullanım amaçlarına bakıldığında farklı parametreler göze çarpmaktadır. Hazar'ın (2011) yapmış olduğu araştırmaya göre, katılımcıların % 47.2 gibi önemli bir bölümü sosyal medyayı bilgi edinmek, % 23'ü haberleşmek, % 10.1'i eğlenmek, % 10.1'i video, müzik ve fotoğraf paylaşmak, % 2.8'i oyun oynamak, % 2.4'ü para kazanmak, % 0.8'i ise bloglara katılmak gibi amaçlarla kullanmaktadırlar. Sosyal medya internetle birlikte bilginin çok kısa sürede yayılabilmesine ve esneklik kazanmasına olanak sağlayabilmektedir (Lester, 2012,s. 118).Sahip olduğu bu özelliğinden dolayı farklı alanlarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medyanın en önemli işlevlerinden birisi ve geleneksel medyadan farkı etkileşime dayalı olarak bireyler arası iletişimi kolaylaştırmasıdır.Burada kullanıcı pasif konumdan çıkarak diğer kullanıcılarla iletişime geçip paylaşımlarda bulunabilmektedir (Binark ve Bayraktutan, 2013,

s.19-20).Sosyal medya kullanımında zaman ve mekan sınırı ortadan kalkmakta, böylece denetimden uzak kaldığı için de bireyler üzerinde özgürleştirici bir etkiye sebep olmaktadır (Çakır, 2015, s.23).

Sosyal medya sadece insanlar arasında iletişim sağlayan bir araç olarak kabul edilmemelidir. Gelişen teknolojiyle beraber bireyler arasında iletişim sağlama işlevinin yanında çok önemli bir eğitim aracı olarak kabul edilebilir.

5. SOSYAL MEDYA VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

Sosyal medya ile eğitim arasındaki ilişkiye geçmeden önce eğitim kavramını açıklamak gerekir.Eğitimin çok sayıda tanımı bulunmaktadır.Bunlardan en bilinen tanım, bireyin doğuştan getirdiği gizil güçlerin ortaya çıkarılması, geliştirilip istendik yönde davranış değişikliği oluşturma sürecidir (Ertürk, 1997, s.12).Eğitim, henüz hayata hazır olmayanların yetişkinler tarafından hayata hazırlanması süreci olarak da ifade edilebilir(Ergün,1987, s.4-5).

Eğitimle sosyal medya araçları arasındaki ilişkiye bakacak olunursa, öncelikle sosyal medyanın kullanıcı kitlesine bakmak gerekir.Sosyal medya kullanıcılarının büyük bir kısmı çocuk ve gençlerden oluşmaktadır.Bu durum sosyal medyanın eğitim alanında etkin bir şekilde kullanılabileceğini akla getirmektedir.Eğitim alanında uygulanan yeni modellerle öğrencilerin uzaktan eğitimle ya da yüz yüze eğitimle internet ve sosyal medyayı kullanarak eğitimlerini sürdürdükleri görülmüştür.Bu tür ortamlarda öğrencilerin derslere karşı daha ilgili oldukları ve okula büyük bir istekle gittikleri gözlemlenmektedir (Baloğlu, 2015, s.10).Sosyal medya araçları, günümüz eğitim modeli olan yapılandırmacı eğitimle de paralel gitmekte, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine ve bireysel çalışmalarına da imkan sağlamaktadır.Günümüzde eğitim alanında önemli bir yere sahip olan sosyal medya gelecekte de yerini ve önemini korumaya devam edecektir.Özellikle de hayat boyu öğrenme anlayışı sosyal medyanın eğitim öğretim sürecindeki yerini ve önemini daha da güçlendirecektir. Her düzeydeki bireye sunduğu geniş, basit ve ücretsiz kullanım imkanı, işbirliğini arttırması, akran desteği sunması, öğretim ve uygulamalarda farklı uygulamalara yer vermesi sosyal medyayı eğitimin içinde önemli bir konuma getirmektedir (Jones vd., 2010, s.780).

Sosyal ağların eğitime yansımalarından birisi de e- öğrenme adı verilen platformdur. E- öğrenme, elektronik ortamlar vasıtasıyla öğrenme anlamına gelse de günümüzde sosyal ağ üzerinden yapılan eğitim ile özdeşleşmiştir. İnternet aracılığıyla güncel ve çok sayıda kaynağa istenilen zamanda erişim mümkün olabilmektedir. Bu yönüyle e- öğrenme sözü edilen bu sürekli değişime uyum sağlayarak başarılı olmak için önemli bir role sahiptir (Kesim, 2009, s.86).

Eğitim hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olan sosyal medyaya olan ilgi, günümüz şartlarında Covid-19 salgınıyla beraber hat safhaya ulaşmıştır. 2020 yılı mart ayında başlayan salgın süreci tüm alanları olduğu gibi eğitimi de önemli ölçüde etkilemiştir. Okulların kapalı olması ve uzaktan eğitim faaliyetlerinin yürütülmeye başlamasıyla beraber öğrenciler sosyal medyayı kullanarak öğretmenleri ve arkadaşlarıyla etkileşime geçebilmektedirler. Şimşek'e (2020) göre salgın ve etkilerinin uzun yıllar sürecektir olma ihtimali ve tv den yürütülen eğitimin tatmin edici olmaması, öğretmen ve öğrencileri sosyal medya aracılığıyla irtibat kurmaya sevk etmiştir. Günümüzde yaygın bir şekilde kullanılan sosyal medyanın kullanıcılar üzerinde olumlu ve olumsuz çeşitli etkileri bulunmaktadır.

6. SOSYAL MEDYANIN ÖĞRENCİ ÜZERİNDE OLUMLU ETKİLERİ

Sosyal medyanın öğrenci üzerindeki olumlu etkilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir.Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran'a (2010) göre, sosyal medyanın çok sayıda imkan ve özelliğinin bulunması öğretmen ile öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde daha aktif, yaratıcı olmalarına olanak sağlamaktadır.Sosyal medyanın, maliyetinin asgari düzeyde olması, hedef kitleyi tanıma imkanı vermesi, bilginin hızlı bir şekilde dağılması ve güncel olması, samimi bir ortamda gerçekleşmesi, arada herhangi bir aracı olmadan direkt iletişim sağlaması, ölçme ve değerlendirme

faaliyetinin yapılabilmesi ve tavsiye yoluyla elde edilen bilgilerin güvenilirliğinin olması, sosyal medyayı kuvvetli yapan yanlarıdır (Sü, Eröz ve Doğdubay, 2012, s.136).Ayrıca sosyal medya eğitim öğretim sürecinin işbirlikçi öğrenme ile desteklenmesine, öğretmen-öğrenci etkileşiminin artmasına, öğrencilerin inceleme, sorgulama ve sorun çözme becerileri geliştirmesine, iletişim kabiliyetlerinin gelişmesine katkı sağladığı gibi sosyal bağlılığı artırır, akran desteğini de güçlendirir.

Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici (2013), yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanmaları durumunda, öğrencilerin akademik başarılarının olumlu yönde etkilendiğini ve eğitim öğretim sürecinde bir takım kolaylık sağlandığını ortaya koymuşlardır. Bu da eğitim öğretim faaliyetlerinde sosyal medya kullanımının gerekli ve yararlı olduğunu göstermektedir. Öğrenciler sosyal medyayı yepyeni ve bağımsız bir öğrenme alanı olarak görüp dersleriyle ilişkili bir şekilde kullanabilir, dersleriyle ilgili gruplara üye olarak bu gruplardan bilgi toplayabilir, dersleriyle ilgili tartışma başlatıp yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayabilir ve öğretmenlerini sosyal medya üzerinden arkadaş olarak ekleyerek hem kendilerini daha rahat ifade edebilir hem de öğretmenleriyle bağlarını güçlendirirler (Koç ve Karabatak, 2011, s.2).

7. SOSYAL MEDYANIN ÖĞRENCİ ÜZERİNDE OLUMSUZ ETKİLERİ

Sosyal medyanın olumlu etkilerinin yanı sıra öğrenciler üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu da bilinmektedir.Sosyal medyanın gereğinden fazla kullanılmasının yarattığı en önemli problem bağımlılıktır.Bağımlılık genel olarak bir duruma fizyolojik olarak bağlanmak anlamına gelse de geniş anlamda ‘‘kompulsif’’ bir maddeye, alışkanlığa veya uygulamaya karşı kontrol edilmesi güç olan şiddetli duygusal davranışlar olarak ifade edilebilir(Byun vd., 2009, s.203-204).Yapılan incelemeler internet ve sosyal medya bağımlılığının madde bağımlılığıyla benzer özellikler gösterdiğini ortaya koymuştur. Birey internet ve sosyal medyadan uzak kaldığı dönemlerde aşırı derecede sinirli ve saldırgan bir hal alabilir. Bununla alakalı olarak da zaman içerisinde bireyin iş, aile ve sosyal hayatında pürüzler ortaya çıkmakta, bu durum zaman içerisinde kalıcı problemlerin yaşanmasına sebep olabilmektedir (Arısoy, 2009, s.56). Patolojik boyutta gerçekleşen internet kullanımı genel manada davranışsal bağımlılıkların bir parçası olan teknolojik bağımlılığın kapsamında ele alınmaktadır (Young, 1996, s.237).İnternet kullanımı sırasında çocuk sosyal medyanın kullanım süresini ayarlayamadığı takdirde bir zaman sonra sosyal medya bağımlılığı ortaya çıkacaktır.Çocukların kontrolsüz ve denetimsiz şekilde medya mesajlarına erişmesi, onları savunmasız ve korumasız durumda bırakılabilir ve bu süreç onları olumsuz etkileyebilir (Ülker, 2012, s.9).

Sosyal medyanın çocuklar üzerinde oluşturduğu bir diğer olumsuzluk da sosyal medyada yer alan karakterlerin rol model alınması ve çocuğun kendisini bu karakterle özdeşleştirmesidir. Olumlu yönde rol model alınmasının çocuğun gelişimine katkısı olsa da genellikle olumsuz ve şiddet içerikli karakterin rol model olarak tercih edildiği bir gerçektir. Bu durum çocuğun psikolojik durumunu olumsuz yönde etkilemekle birlikte, sergilenen olumsuz davranışların meşru görülmesi yönünde de eğiliminin oluşmasına neden olmaktadır (Uysal,2006, s.124-125).

Sosyal medyanın yarattığı olumsuzluklardan başka birisi de günümüzde çokça rastladığımız kişisel bilgilerin güvenliği açısından bulunan risklerdir. Türkiye’deki çocukların %46’sı, sosyal ağlarda kişisel verilerin korunmasına yönelik haklarını bilmedikleri, buna rağmen, sosyal ağlarda profil fotoğraflarını ve kişisel bilgilerini diğer insanlarla paylaştıkları görülmektedir (Çağiltay, Kaşıkçı, Karakuş, Kurşun ve Ogan, 2014, s.232)

Kısacası Binark, Bayraktutan ve Fidaner’e (2009) göre, sosyal medyanın yarattığı dezavantajlar, yasal olmayan davranışlar, intihar eğilimi, üzüntü, keder ve depresyon hali, yasadışı bahis oynama, mali suçlar ve siber mağduriyetler yaratma, kişilere ait özel bilgileri izinsiz ve yasadışı bir şekilde kullanma, kişilik haklarına saldırma ve aşağılama gibi davranışlar olarak sıralanabilir. Tuğlu (2017) ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin sosyal medyayı kullanım

amaçları ve sosyal medya kullanımlarına yönelik tutumları adlı araştırmasında, öğrencilerin sosyal medyayı en çok arkadaşlarıyla iletişim kurmak amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

8. SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ ÖĞRETMENÖĞRENCİ İLİŞKİSİNE YANSIMALARI

Günümüzde internet, öğretmen ve öğrenciler için sınırsız bir bilgi kaynağıdır. Sosyal medyanın öğrenci yaşamı üzerindeki etkilerinin boyutları göz önüne alındığında, bu etkiye kayıtsız kalması mümkün değildir. Öğretmenlerin de plan yapıcıların da sosyal medyanın imkanlarını bilmeleri ve bunu öğretimi desteklemek amacıyla kullanmaları oldukça önemlidir. Bununla beraber sosyal medyanın eğitim öğretim ortamlarında kullanımına ilişkin yapılmış araştırmaların verilerinin alınıp analiz edilmesi de uygulamaları geliştirmek bakımından önemlidir (Sarsar, F., Başbay, M., Başbay, A., 2015, s.419). Otrar ve Argın'a (2014) göre, öğretmenler öğrencilerin sıklıkla kullandıkları ve çok fazla zaman harcadıkları sosyal medya araçlarını eğitim öğretime kanalize ederek bunu eğitimde bir fırsata dönüştürebilirler. Ayrıca öğretmenler sosyal ağlarda karşılaşılabilecek riskler, alınabilecek önlemler ve kişisel verilerin korunması kanunu hakkında öğrencilerini bilgilendirmelidir. Sosyal ağların öğretmen açısından öğrencilerle etkileşim, meslektaşlarıyla haberleşme, derslere materyal desteği ve bilgi edinme konularında fayda sağladığı ifade edilmektedir. Bununla beraber mesleki açıdan kullanım yönüyle büyük yararının olduğu söylenebilir (Akgün, 2016, s.93). Ayrıca sosyal medya çok sayıda ders içi ve dışı etkinliklerin yapılmasına da olanak sağlamaktadır. Sosyal ağların eğitim ortamlarında kullanımının, öğrenciler ile öğretmenler arasında daha güçlü bir iletişim sağlayacağı da aşikardır.

Çok yaygın olarak kullanılan sosyal medya araçlarının öğrenci davranışları üzerindeki etkileri ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunması, bu alanda daha derinlemesine araştırmaların yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu amaçla öğretmen görüşlerine göre, sosyal medya araçlarının öğrenci davranışları üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Öğretmen görüşlerine göre:

1. Sosyal medya araçlarının öğrenci tutum ve davranışları üzerindeki etkileri nelerdir?
2. Öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medya araçlarının etkisi nedir?
3. Öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medya araçlarının etkisi nedir?
4. Sosyal medya araçlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi nedir?
5. Sosyal medya araçlarının öğrencilerin sosyalleşmeleri üzerindeki etkisi nedir?

9. YÖNTEM

9.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal medya araçlarının öğrenci davranışları üzerindeki etkilerinin derinlemesine ortaya konulmasını amaçlayan çalışma olgu bilim deseninde tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Olgu bilim deseni, insanların belli bir hakikatin muayyen bir yönünü kavramayı, o hakikat ile ilgili yorumda bulunmayı ya da anlamlandırmayı amaçladığından, veriler üzerinde anlamlar ortaya çıkarılır ve bu anlamlar bölümlere göre kategorize edilir (Çepni, 2010, s.104). Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamıyla kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.69). Olgu bilim (Fenomenoloji) çalışmalarının temel gayesi, bir olguyla ilgili kişisel tecrübeleri, daha genel ve evrensel bir zemine yerleştirmektir (Van Manen, 1990, s.285). Olgubilim çalışmalarında genel olarak bir olguya ilişkin kişisel algıların gün ışığına çıkarılması ve bunun üzerine yorum yapılması amaçlanır.

9.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bursa ili, Yıldırım İlçesinde, ortaokullarda görev yapan 25 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklemin amacı, bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına fırsat vermesi ve belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir ya da daha fazla özel durumlarla ilgili detaylı araştırma yapılmasına yardımcı olmaktır (Creswell, 2007, s.186). Katılımcıların 13'ü kadın 12'si erkektir. Katılımcıların 7'si bekar ve 18'i evlidir. Katılımcıların 2'si 1-5 yıl kıdeme, 5'i 6-10, 6'sı 11-15, 5'i 16-20 ve 7'si de 20 ve üstü yıl kıdeme sahiptir.

9.3. Veri Toplama Aracı

Olgu bilim çalışmalarında veri toplama amacıyla genelde görüşme tekniğinden yararlanılır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s.120). Bu bağlamda araştırmada veri toplama gayesiyle araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu kapsamda bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form hazırlanırken, ilgili alan yazın ayrıntılı olarak taranmış ve soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular, alanının uzmanlarına incelenmiş, onların önerileri doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir. Son şekli verilen sorular 3 öğretmene okutulmuş, anlaşılamayan bir durumun olup olmadığı test edilmiştir. Gelen dönütler doğrultusunda formun uygulanmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Böylece sosyal medya araçlarının öğrenci davranışları üzerindeki etkilerinin derinlemesine ortaya konulmasını amaçlayan ve 5 sorudan oluşan bir görüşme formu elde edilmiş oldu. Görüşme soruları, "sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerindeki etkileri nelerdir?, Öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisi nedir? vb. biçimde ifade edilmiştir.

9.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, araştırmacılarca geliştirilen ve 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Hazırlanan görüşme formları Yıldırım ilçesindeki ortaokullarda görev yapan 25 branş öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmacılar değişik ortaokullara değişik zamanlarda giderek, her öğretmene 20- ile 30 dakikalık zaman ayırarak görüşmeleri tamamlamıştır. Bu durum yaklaşık bir hafta sürmüştür. Görüşme öncesi, öğretmenlerle yapılan görüşmeye ilişkin açıklamalar yapılmış ve öğretmenler hazır hale getirilmiştir. Görüşmeler daha çok öğretmenin dersinin olmadığı saatlere denk düşürülmeye çalışılmıştır. Okulların uygun bölümleri seçilerek görüşme mekanı olarak kullanılmıştır. Görüşmede katılımcıların söyledikleri kelime atlama yapılmadan kayıtlara geçirilmiştir. Olası eksiklerin giderilmesi için söylenecekler bittiğinde araştırmacı tarafından katılımcıya tekrar okunmuş ve anlam kaymaları önlenmiştir. Her bir katılımcıya Ö1, Ö2..gibi kodlar verilmiştir.

9.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu süreç, kodlama, tema belirleme, tema ve kod tasnifi, bulguların ortaya konması ve yorumlama biçiminde yürütülmüştür. Araştırmada yarı yapılandırılmış sorulara verilen cevaplar, cevapların içeriğine göre ayrı ayrı gruplandırılmıştır. Burada, benzer cevaplar bir araya getirilmiş ve bu cevapları veren katılımcıların kodları ile frekansları belirtilmiştir. Bu bağlamda görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yaklaşımıyla çözümlenmiştir. İçerik analizinde yapılan ana eylem, birbiriyle benzerlik gösteren bulguları belirli kavramlar ve temalar ışığında bir araya getirmek ve bunları okuyucu kitlenin idrak edeceği şekilde derleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.227). Burada öncelikle, katılımcıların her bir soruya verdiği yanıtların dökümü yapılmıştır. Veri analizinde temalar oluşturulurken, bunlar görüşme soruları çerçevesinde yapılmış olup öğretmenlerden gelen yanıtlardan hareketle birbiri ile ilgili ya da yakın cevaplar aynı

temalarda toplanmıştır.İçerik analizi ile ortaya çıkan kategoriler, doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir.

10. BULGULAR

Sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerindeki etkileri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2: Sosyal Medya Araçlarının Öğrenci Tutum ve Davranışları Üzerindeki Etkileri

Kodlar	n
Sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkisi olduğunu düşünen öğretmenler	19
Sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünen öğretmenler	1
Sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkisi olduğunu düşünen öğretmenler	5

Öğretmenlere yöneltilen ‘‘sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerindeki etkileri nelerdir?’’ sorusuna öğretmenlerin 19’u sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkisi olduğunu, 5’inin sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkisinin olduğunu ve 1 öğretmenin de sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı görüşler:

Ö3: ‘‘Sosyal medya orantısız kullanıldığında negatif etkinin ilk yansıdığı kurum aile kurumudur. Öğrencinin aile bağlarını sarsabilen ahlaki ve vicdani değerlerini kaybetmesine yol açabilecek kötü niyetli kişilerle karşılaşabilir.Öğrencinin bilinçsizce sosyal medya kullanması sonucu fotoğrafları çalınabilir ve kötü amaçlı sitelere verilebilir. Bu da öğrencinin korku yaşamasına psikolojik sorunlar edinmesine sebep olabilir’’

Ö4: ‘‘Sosyal medyanın çocuklarımız üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri çoktur. Sosyal ağlarda aktif durumda bağımlılık derecesinde tablet, akıllı telefonlarımızı yanımızdan kesinlikle ayırmıyoruz. Fiziksel aktivite eksikliğine bağlı gelişimsel kas ağrılarına neden olabiliyor’’

Ö8: ‘‘Öğrenci davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal medyada görülen şiddet eğilimleri öğrenci tarafından örnek alınmaktadır. Bundan dolayı okullarda şiddet ve argo sözler artmıştır’’

Ö9: ‘‘Çocuklar çoğu şeyde olduğu gibi sosyal medyada da durumları ve kişileri örnek alırlar. Dolayısıyla çoğunlukla olumsuz davranışlar olmak üzere sosyal medyadan birçok şeyi öğrenirler.Bu öğrendiklerini de gerçek hayata yansıtırlar. Sosyal medyada olup biten ve gördükleri herşeyi gerçek hayatla kıyaslarlar ve genelde olumsuz örnek olabilecek davranışları öğrenirler’’

Ö12: ‘‘Öğrenciler sanal ortamda kendilerini daha özgür hissettikleri için başkalarının hak ve hukukuna dikkat etmeyebiliyorlar. Bu da olumsuz kişilik geliştirmelerine neden olabiliyor’’

Tablo 3: Öğrencilerin Kötü Alışkanlıklar Edinmesinde Sosyal Medyanın Etkileri

Kodlar	n
Öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisinin olduğunu düşünen öğretmenler	24

Öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisinin olmadığını düşünen öğretmenler	1
--	---

Öğretmenlere yöneltilen “öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisi nedir?” sorusuna öğretmenlerin 24’ü öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisinin olduğunu belirtirken 1 öğretmen ise öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı görüşler şu şekildedir:

Ö7: “Günümüzde zararlı madde alışkanlığı ve temini çok kolay ulaşılabilir hale geldi. Sosyal medya da bu kötü alışkanlıkları arttırabilir”.

Ö12: “ Sosyal medyadaki reklamların olumsuz etkileri olmaktadır. Özendirici ve farklı davranmaya iten yayınlarda öğrencilerin kişilik ve karakterlerine olumsuz etki eder. Ayrıca sosyal medyada yapılan paylaşımlar öğrenciye cazip gelmekte ve onu etkilemektedir”

Ö17: “ İnternet üzerinden oynanan şiddet içerikli oyunların çocuklarda şiddet eğilimini arttırdığını düşünmekteyim. Zamanının büyük bölümünü dijital ortamlarda geçiriyorlar. Bu nedenle uyku sorunları, sinirlilik, depresyon, anti-sosyal eğilim gibi sorunlar artmaktadır ve bir çok kötü alışkanlığı buradan ediniyorlar”

Ö18: “ Evet vardır, tamamen izledikleri dizilerin etkisinde kalıyorlar”

Ö19: “ Özellikle youtube ve instagram ortamında takip ettikleri kişilerin kullandıkları hatalı kelimeler, zararlı alışkanlıklar ya da fazla lüks tüketim öğrencileri olumsuz etkilemektedir”

Tablo 4: Öğrencilerin Düşüncelerini Özgürce İfade Etmelerinde Sosyal Medyanın Etkileri

Kodlar	n
Öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisi vardır.	21
Öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisi yoktur.	4

Öğretmenlere yöneltilen “Öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisi nedir?” sorusuna öğretmenlerin 21’i öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisinin olduğunu belirtirken 4 öğretmen öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı görüşler şunlardır:

Ö2: “ Öğrenciler gerçek hayatta rahatlıkla söyleyemedikleri fikirlerini, duygularını sosyal medya aracılığıyla hiç çekinmeden söyleyebilmektedirler”

Ö5: “ Sosyal medya bu anlamda öğrencilere faydalıdır. Çünkü öğrenciler sosyal medya üzerinden birçok olay ve durumdan haberdar olarak fikirlerini beyan edebiliyor. Bu anlamda sosyal medyanın özgüven barındıran bir yönü vardır”

Ö14: “ Sorumsuzca davranma sonucunda argo davranışlar artış gösterir”

Ö20: “ İnsanlar fikirlerini söylediğinde sözleri kesilmeden istedikleri herşeyi söyleyebilmek ve fikirlerine değer verildiğini bilmek ister. Sosyal medya bu alanda neredeyse sınırsız bir özgürlük alanı sunuyor. İstedikleri her konuda fikir beyan edebiliyorlar ve bunu hiçbir toplumsal baskıya maruz kalmadan yapabiliyorlar”

Ö21: “ Sosyal medya hesaplarında kendilerini özgürce ifade edebilirler fakat okul hayatlarında bir faydası olduğunu düşünmüyorum”

Tablo 5: Sosyal Medyanın Kullanımının Öğrencinin Akademik Başarısı Üzerine Etkileri

Kodlar	n
Sosyal medyanın kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumlu etkisi olduğunu düşünen öğretmenler.	11
Sosyal medyanın kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumsuz etkisi olduğunu düşünen öğretmenler.	11
Sosyal medyanın kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkisi olduğunu düşünen öğretmenler.	3

Öğretmenlere yöneltilen “Sosyal medyanın kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin 11’i sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumlu etkisi olduğunu, 11’i sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumsuz etkisinin olduğunu ifade ederken 3 öğretmen sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkisi olduğunu ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı görüşler şu şekildedir:

Ö2: “Sosyal medyanın olumlu yönlerinden bir tanesi tabii ki akademik başarısına etkisidir. Öğrenciler anlaşılmayan bir konuda, çözülmeyen bir problemde sosyal medya üzerinden çok rahatlıkla çözüme kavuşturabilmektedir. Bilgiye çok kolay ulaşmasını sağlar. Ayrıca öğrencilerin kendi çalışmalarını, deneyimlerini paylaşmasını ve bu sayede de özgüvenini geliştirmesini sağlar”

Ö4: “ Bilinçli olarak kullanan öğrencilerde öğrencinin akademik başarısı olumsuz yönde etkilenmeyebilir. Sosyal medya hakkında da seminerlerin verilmesi gerekmektedir”

Ö8: “Günümüzde interaktif eğitimler verilmektedir. Eğitim süreçleri buna imkan sağlamaktadır. Planlı, amaçlı kullanımlarda etkisinin yadsınamaz olduğu bilinmektedir”

Ö13:“ Bilgili bir profesörü ya da milli eğitim bakanımızı takip eden bir kişinin olumsuz etkilenmesi mümkün değildir. Bence bilgiyi öğrenmeyi teşvik ediyorsa bu da akademik başarıyı beraberinde getirecektir”

Ö25: “ Geniş bir bilgi yelpazesi olduğu düşünülürse öğrenciler her aradığı bilgiye çabuk ulaşır. Araştırma yapmalarına imkan sağlar. Online ders dinlemelerine imkan sağlar. Ek ders ve takviye alabilirler. Etkileşim ve sanal iletişim becerilerini kazanırlar. Güncel olayları takip edebilir, genel kültür seviyelerini arttırabilirler”

Tablo 6: Sosyal Medya Kullanımının Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri

Kodlar	n
Sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisinin olduğunu belirten öğretmenler	8
Sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine	11

etkisinin olmadığını belirten öğretmenler	
Sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisi konusunda kararsız olduğunu belirten öğretmenler	6

Öğretmenlere yöneltilen ‘‘Sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?’’ sorusuna öğretmenlerin 11’i sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisinin olmadığını, 8’i sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisinin olduğunu, 6 öğretmen de sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisi konusunda kararsız olduğunu ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı görüşler şu şekildedir:

Ö1: ‘‘ Sanal ortamda sosyalleşmiş gibi gözüксе de öğrenciler, gerçek hayatta ekrana bağlı, asosyal bir nesil yetişmektedir. Parmak- klavye arkadaşlığının ikili insan ilişkilerine fayda sağlayacağına inanmıyorum. Bir araya gelindiğinde yine ellerde telefon, ekrana odaklanılmış, beğeni sunmak yada beğenilmek adına yapılan boş uğraşlar topluluğu olarak görüyorum. Sosyalleşmeye katkısının istenilen düzeyde olmayacağına inanıyorum’’

Ö2: ‘‘ Sosyal medya kullanımı öğrencilerin tamamen sosyalleşme değil de aksine asosyalleşmesine neden olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler telefon üzerinden günün büyük bir kısmını geçirmektedir. Bu da onların daha iletişime kapalı ve sorunlu insanlar olmalarına yol açmaktadır’’

Ö8: ‘‘ Sosyalleşmeyi yüz yüze iletişim oluşturduğu için bu durumun zayıf olduğunu vurgulamaktayım. Sosyalleşmenin sağlanması için sosyal medyanın iletişim maksatlı kullanılması gerekmektedir’’

Ö9: ‘‘ Sosyalleşme sosyal medyayla sınırlı olduğu takdirde sorunlara yol açacaktır. Günümüzde yetişkinler bile sosyal medyanın etkisinden kurtulamamaktadır. Sınır bilinmediği takdirde iletişim kurmakta sorunlar yaşanacaktır.

Ö18: ‘‘ Etkileşimleri artıyor ve çok kaynaşiyorlar. Bu kaynaşma zararlı durumlara kadar gidiyor. Kısaca sosyal medya öğrenci üzerinde olumsuz yönde etki ediyor. Olumlu tarafını göremedim’’

11. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlere yöneltilen ‘‘sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerindeki etkileri nelerdir?’’ sorusuna öğretmenlerin 19’u sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkisi olduğunu, 5’inin sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkisinin olduğunu ve 1 öğretmenin de sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu sosyal medyanın öğrenci tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin sosyal medya aracılığıyla tanıştığı ve rol model olarak gördüğü kişi ve durumlar bireyi psikolojik olarak etkilemektedir. Ayrıca kullanılan sosyal medya araçları bağımlılık yaratmakta bu da hem fizyolojik hem de psikolojik problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu konuda araştırma yapan Alican ve Saban (2013), öğrencilerin sosyal medya uygulamalarında uzun süre vakit geçirmelerinin onların ailesine, arkadaş çevresine ve sosyal yaşantılarına yeterince vakit ayıramamasına sebep olabileceğini tespit etmişlerdir. Ayrıca sosyal medyanın arkadaşları birbirlerinden uzaklaştırdığı, öğrenciyi yalnızlaştırdığı, öğrencinin dışarı çıkma isteğinde azalmaya sebep olduğu, öğrencide uyku sorunları ve sinirlilik gibi problemlerin ortaya çıkmasına sebep olduğu yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir (İli, 2013, s.117).

Öğretmenlere yöneltilen ‘‘öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisi nedir?’’ sorusuna öğretmenlerin 24’ü öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın

etkisinin olduğunu belirtirken 1 öğretmen ise öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmesinde sosyal medyanın etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Özellikle belli yaş grubundaki çocukların sosyal medyayı kontrolsüz bir şekilde kullanmaları sonucunda çeşitli tehditlerle karşılaşmaları olasıdır. Sigara, alkol, uyuşturucu vb. kötü alışkanlıklara özentisi sosyal medya aracılığıyla pekişmekte bu durum çocuklar arasında normalleşebilmektedir. Bundan dolayı ailelere ve öğretmenlere çocukları sosyal medyanın olumsuz yönlerinden korunmaları için önemli görevler düşmektedir. Benzer yönde araştırmalar, sosyal medyanın bireyin kötü alışkanlıklar edinmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler sigara ve alkol kullanımı, uyuşturucu yapımı ve hatta bomba yapımına kadar pek çok kötü alışkanlığı sosyal medya üzerinden edinebilmekte, yasadışı bahis ve ticaret sitelerine de üye olabilmektedirler (Okumuş, 2018, s.24). Ayrıca kimi bireyler kumar oynamak, cinsel içerikli internet sitelerinde zaman geçirmek gibi kötü alışkanlıkları da sosyal medya üzerinden devam ettirebilmektedirler (Ögel,2012, s.131).

Öğretmenlere yöneltilen “öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisi nedir?” sorusuna öğretmenlerin 21’i öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisinin olduğunu belirtirken 4 öğretmen öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinde sosyal medyanın etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Gerçek hayatta düşüncelerini açıklamakta zorluk çeken, içe kapanık ve asosyal öğrenciler klavye başında daha cesur olabilmekte fikirlerini daha rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Bu düşünceye karşı olan öğretmenlerin gerekçesi ise çocukların sosyal medya yüzünden gerçek hayattan soyutlanması ve yüz yüze iletişim kurmakta zorlanmasıdır. Geleneksel medyadan farklı olarak sosyal medya insanlara duygu ve düşüncelerinin özgürce paylaşabilecekleri olanakları sunan bir platformdur. Bu özelliği sayesinde popüleritesi gün geçtikçe artmakta, toplumun önemli değerleri arasında yerini almaktadır (Öztürk ve Talas, 2015, s.102). Ayrıca öğrenciler sosyal medyada toplumsal bir baskı unsuru olmadan düşüncelerini duygularını paylaşıp sınırsız özgürlüğün keyfini çıkarabilirler (Uysal, 2013, s. 7).

Öğretmenlere yöneltilen “sosyal medyanın kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin 11’i sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumlu etkisi olduğunu, 11’i sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine olumsuz etkisinin olduğunu ifade ederken 3 öğretmen sosyal medya kullanımının öğrencinin akademik başarısı üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkisi olduğunu ifade etmiştir. Sosyal medya öğrenciye bilgiye ulaşma, interaktif eğitim ve ders tekrarları, derslerle ilgili öğretmen ve öğrencilerle iletişim kurma gibi konularda yardımcı olurken, aşırı sosyal medya kullanımı dikkat dağınıklığı, motivasyon düşüklüğü ve bunlara bağlı olarak da ders başarısında düşümlere neden olabilmektedir. Sarıçam (2015), sosyal medya araçlarının okul dışı kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini araştırmış ve bu araştırma sonucunda öğrencilerin kullanmış olduğu sosyal medya araçlarının Türkçe, Matematik ve Yabancı dil (İngilizce) derslerini olumsuz etkilediğini, ayrıca diğer derslerde de ne olumlu ne de olumsuz herhangi bir etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Yapılan kimi araştırmalarda da sosyal medyanın öğrencinin akademik başarısını arttırdığına yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran (2010) sosyal medyanın pek çok özelliğinin işbirliğine dayalı öğrenmeyi teşvik ettiğini, bunun da ders başarısına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Benzer bir çalışma yapan Uysal (2013) gençlerin dersleri için sosyal medyayı kullanarak arkadaşlarıyla iletişim kurduklarını tespit etmiştir.

Öğretmenlere yöneltilen “sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin 11’i sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisinin olmadığını, 8’i sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisinin olduğunu, 6 öğretmen de sosyal medya kullanımının öğrencilerin sosyalleşmesine etkisi konusunda kararsız olduğunu ifade etmiştir. Sosyal medyayı doğru ve bilinçli kullanan bireyler çevresindeki aktivitelerden haberdar olarak bunlara katılabilir ve bu sayede

sosyalleşme sağlanabilir. Sosyal medyanın ortaya çıkışına baktığımızda temelinde bireylerin sosyalleşmesini sağlamak yatmaktadır. Bunun en güzel örneği Harward Üniversitesi öğrencilerinin birbirini tanımasını sağlamak amacıyla 2004 yılında Marc Zuckerberg tarafından kurulan sosyal paylaşım sitesi olan Facebook'tur (Satıl, 2011, s.52).Ancak sosyal medyanın gereğinden fazla kullanımı öğrencide ders başarısının düşmesine sebep olabileceği gibi sosyalleşmesini engelleyebilir, onu gerçek yaşamdan koparabilir (Demirtaş, 2017, s. 30).

11.1.Öneriler

1-Sosyal medya araçlarının öğrencilerin tutum ve davranışları üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirecek önlemlerin alınması gerekmektedir.

2-Sosyal medya araçlarını kontrollü kullanımı konusunda öğrencilere eğitim verilmelidir.

3-Öğrencilerin kullanımına uygun sosyal medya araçlarının duruma göre filtrelenmesi gerekmektedir.

4-Sosyal medya araçlarının öğrencilerin yaratıcılık özelliklerini geliştirici şekilde kullanılmasına ortam hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Akgün, F. (2016).Öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının sosyal ağların eğitimsel açıdan kullanımına ilişkin görüşleri.Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,18(1),75-100.

Alican, C. ve Saban, A. (2013).Ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları: Ürgüp örneği. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(35), 1-14.

Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1(1), 55-67.

Baloğlu, A., (2015). Sosyal medya madenciliği, Beta Yayınları, İstanbul.

Binark, M., Bayraktutan, G., ve Fidaner,I.B., (2009).Dijital oyun rehberi: Oyun tasarımı, türler ve oyuncu, Kalkedon Yayınları, İstanbul.

Binark, M. ve Bayraktutan,G., (2013). Ayın karanlık yüzü:Yeni medya ve etik, Kalkedon Yayınları, İstanbul.

Byun, S., Ruffini, C., Mills, J. E., Douglas, A. C., Niang, M., Stepchenkova, S., Lee, S. K., Loutfi, J., Lee, J. K., Atallah, &M., Blanton, M. (2009). Internet addiction: Metasynthesis of 1996-2006 Quantitative Research. Cyberpsychology & Behavior,12(2), 203-207.<https://Dx.Doi.Org/10.1089/cpb.2008.0102>

Creswell, J. W. (2007). Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches. Sage Publications.

Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., Kaşıkçı, D.N. ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. Eğitim ve Bilim Dergisi, 39(171), 230-243.

Çakır, M. (2015). İnternette Gösteri ve Gözetim Eleştirel Bir Okuma, Ütopya Yayınevi, Ankara.

Çepni, S. (2010). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, Akademi Kitabevi, Trabzon.

Demirtaş, S. (2017). ‘‘8. sınıf öğrencilerinin sosyal medyayı eğitsel kullanmaları ile sosyal medya tutumlarının değişkenler açısından incelenmesi’’, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Ebizmba. (2019).‘‘Top 15 Most Popular Social Networking Sites/ January 2019’’
<http://www.ebizmba.com/articles/social-networking-websites>, (03.06.2019).

- Eldeniz, L. (2010). "İkinci medya çağında etkileşimin rolü ve web 2.0" ikinci medya çağında internet.(Der: F. Aydoğan ve A. Akyüz).Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Ergün, M. (1987). Eğitim ve Toplum, Eğitim Sosyolojisine Giriş, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya.
- Ertürk, S. (1997). Eğitimde Program Geliştirme, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Genç, H. (2010). İnternetteki Etkileşim Merkezi Sosyal Ağlar ve e-iG 2.0 Uygulamaları, Akademik Bilişim 10',XII. Akademik Bilişim Konferansı (10-12 Şubat 2010) .481-48. Muğla Üniversitesi. Muğla.
- Gönenli, G. ve Hürmeriç, P. (2012). " Sosyal Medya: Bir Alan Çalışması Olarak Facebook Kullanımı." Sosyal Medya Akademi, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı. XV. Türkiye'de İnternet Konferansı(2-4 Aralık 2010).Bildirileri içinde (ss.2-5) İstanbul Teknik Üniversitesi.İstanbul.
- Hazar, M. (2011). " Sosyal Medya Bağımlılığı: Bir Alan Çalışması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:32, 151-176.
- Herzem, Z.,Demir, M.,Solmaz, B., Tekin, B. (2013). İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama. Selçuk İletişim Dergisi, 7(4), 24-32.
- İli, K. (2013). "Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Öğrenci Davranışlarına Etkisi", (Gaziçiftliği Anadolu Lisesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Jones, N., Blackey, H., Fitzgibbon, K., & Chew, E. (2010). Get out of my space! Computers & Education, 54 (3), 776–782.<https://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2009.07.008>
- Kavruk, B. (2016). "Sosyal Medya Kullanımının Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi Açısından Değerlendirilmesi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kesim, M. (2009). Creativity and Innovation In Learning: The Changing Roles Of ICT. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 10 (3), 80-88.
- Koç, M. ve Karabatak, M. (2011). " Sosyal Ağların Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Veri Madenciliği Kullanılarak İncelenmesi." 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium.(22-24 Eylül 2011).942-947. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Lester, D. H. (2012). "Social Media: Changing Advertising Education", Online Journal of Communication and Media Technologies, Vol:2, No:1, 116-124.
- Mutlu, B. ve Bazarıcı, S. (2017). Marka İşbirlikleri İçin Yeni Bir Alan: YouTube İçerik Üreticileri ve Kanal Toplulukları Üzerine Netnografik Bir Araştırma. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı:27, 28-45.
- Okumuş, V. (2018). "Çocukların Sosyal Medya Kullanımları İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Otrar, M. ve Argın, S. F. (2014). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının Kullanım Alışkanlıkları Bağlamında İncelenmesi. Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3(3), 10-22.
- Ögel, K. (2012). İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak.Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

- Öztürk,M.F. ve Talas, M. (2015). Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi. Journal of World of Turks, 7(1), 101-120.
- Öztürk,E.,Şener,G., ve Süher,H.K. (2016). Sosyal Medya Çağında Ürün Yerleştirme: Instagram ve Instabloggerlar Üzerine Bir İçerik Analizi. Global Media Journal TR Edition, 6(12), 355-386.
- Sarıçam, F. (2015). “Öğrencilerin Okul Dışı Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Öğrencilerin Ders Başarılarına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Sarsar, F., Başbay, M. ve Başbay, A. (2015). Öğrenme Öğretme Sürecinde Sosyal Medya Kullanımı. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,11(2), 419-431.
- Satıl, E. (2011). “Yeni Medya ve Sosyalleşme”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Saymer, İ. (2008). Sanal Ortamda Halkla İlişkiler, Beta Yayınları, İstanbul.
- Seufert, M., Hobfeld,T., Schwind,A., Burger, V& Tran-Gia, P. (2015). Group-Based Communicaton In Whatsapp. Mobile Networks and Management: 7thInternational Conference.(16-18 Eylül 2015). 536-541.Santander: İspanya.
- Sü-Eröz, S.ve Doğdubay, M. (2012). Turistik Ürün Tercihinde Sosyal Medyanın Rolü ve Etik İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27(1), 133-157.
- Şimşek, H. (2020). Eğitim Sisteminin Geleceği Buna Bağlı... Meb için çözüm önerisi... <https://odatv4.com/egitim-sisteminin-gelecegi-buna-bagli-03042025.html>, (04.04.2021).
- Toğay, A., Akdur, E.T., Yetişken, C. İ. ve Bilici, A. (2013). Eğitim Süreçlerinde Sosyal Ağların Kullanımı: Bir Myo Deneyimi. XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri.(23-25 Ocak 2013).944-949. Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- Tuğlu, B. (2017). “Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları ve Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Tutumları”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Uysal, M. (2006). Medya ve Şiddet. Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu.(20 Mayıs 2006), Bildiri İçinde, (ss.121-127).Ankara.
- Uysal, S. (2013). “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Amaçları İle Eğitsel Sosyal Medya Kullanımlarının Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ülker, M. (2012). “Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretim Programı İle Tutarlılığının Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Van Manen, M. (1990). Researching Lived Experience. New York:State University of New York Press.
- Yağmurlu, A. (2011). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler ve Sosyal Medya. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,7(1), 6-15.
- Yıldırım, A. (2014). Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Twitter: T.C. Sağlık Bakanlığı Örnek İncelemesi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2(4), 235-253.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Young, K. (1996). Internet Addiction; The Emergence Of New Clinical Disorder. Cyber Psychology & Behavior, 1(3), 237-244.